

Ministerpålæg med dårlig smag

Kommentar bragt i Berlingske 15. april. Af Ralf Hemmingsen og Thomas Bjørnholm

Kontrol. At trække opgaver ned over hovedet på universiteterne risikerer at kompromittere den uafhængighed, som er universitetets fundament. Akademisk frihed og tillid er nødvendigt for et universitet.

Videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen har fremsat et lovforslag, som bryder med universitetets frie tanke. I en kommende pakke af ændringer af universitetsloven foreslår hun, at ministeren i forbindelse med forhandlinger om universiteternes udviklingskontrakter kan »pålægge universitetet at opfylde konkrete mål«. Målene kan omfatte alle dele af universitetets virksomhed – og altså dermed også eksempelvis konkrete forskningsopgaver. Det strider helt grundlæggende mod universitetsloven fra 2003, som netop skulle give universiteterne mere selvstændighed. Vi deltager hellere end gerne i at løse opgaver, som er vigtige for samfundet, og vi forhandler gerne mål med ministeriet, som det har været gjort hidtil i udviklingskontrakterne mellem ministeriet og universiteterne. Men at trække opgaverne ned over hovedet på universiteterne uden at der er tale om en gensidig aftale, risikerer at kompromittere den uafhængighed, som er universiteternes fundament.

Det strider også mod idéen bag fusionerne i 2007, som netop skulle give sektorforskningsinstitutionerne fordelene ved at blive en del af et universitetsmiljø med akademisk frihed. Og det strider mod den internationale evaluering af universitetsloven fra 2009, som anbefalede at nedtrappe detailstyringen af universiteterne – og i stedet styrke tilliden. Læg oveni, at universiteterne allerede er underlagt ca. 40 bekendtgørelser og økonomiske styringsmekanismer: Vi kan først få lov til at oprette en ny uddannelse efter en tidskrævende, bureaukratisk manøvre. I taxameter-systemet får universiteterne kun og først penge, når en studerende består eksamen.

Og en stor klump af statens forskningsmidler er reserveret til særlige forskningsområder, som politikerne har prioriteret som samfundsnyttige, og som forskerne først bruger kræfter på at skrive ansøgninger til – i konkurrence med deres forskerkolleger – inden de eventuelt/eventuelt ikke kan komme i gang med deres forskning.

Nogle mekanismer er nødvendige og det er det politiske niveauets ret at prioritere, som man finder det samfundsmæssigt bedst. Det, vi kraftigt må advare imod, er endnu mere styring og endnu flere mekanismer, på et meget fundamentalt punkt for universiteterne.

Skatteyderne har naturligvis krav på at vide, hvad universiteterne bruger penge på. Det er også helt på sin plads, at politikerne er med til at forme universitetets overordnede mål. Men det gør de i forvejen. I Universitetsloven står, at universitetet har til opgave at forske, uddanne og formidle. I årsrapporten kan enhver læse om universitetets aktiviteter. Og i udviklingskontrakten forhandler ministeren og universitetet sig frem til en hel stribe mål for universitetet. Det er ikke altid, at vi er enige. Men gennem dialog finder vi gerne frem til nogle fornuftige mål.

Tag bare den nuværende kontrakt, hvor Københavns Universitet har leveret på en række vigtige områder: I 2010 optog vi flere studerende end nogensinde før. Vores studerende kommer hurtigere

gennem uddannelsen, og færre dropper studiet. Vores forskere har tiltrukket rekordmange eksterne forskningsmidler.

Vi har tredoblet antallet af internationale studerende på ti år. Og med 1.100 internationale forskere er vi blevet Danmarks største arbejdsplads for udenlandske videnarbejdere. Københavns Universitet ville under alle omstændigheder have fokus på disse områder, men kontrakten giver også en konkret forpligtelse.

Lovforslaget kommer i en tid, hvor andre toneangivende videnøkonomier går væk fra detailstyringen. Selv Kina og Frankrig, der har tradition for centralstyre, neddroser kontrollen af universiteterne. Årsagen er simpel: Den fri tanke skaber de mest originale og uforudsete videnskabelige gennembrud, som gavner både samfundsliv og erhvervsliv.

At udstyre ministeren med magten til at »pålægge« universitetet særlige mål har ganske givet et ædelt samfundsmæssigt sigte. Men den slags pålæg er ikke udtryk for god smag i en moderne videnøkonomi. I øjeblikket er forslaget til behandling i Folketingets Videnskabsudvalg.

Vi håber, at minister-pålægget vil blive et af de elementer, man vil være særligt omhyggelig med at få belyst.